

Шульга
Таїсія Валеріївна

Енергетичний вектор зовнішньої політики країн Балтії: досвід для України

УДК 327
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-5-6-87-91>

Шульга Таїсія Валеріївна
аспірант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
вул. Мельникова, 36/1, м. Київ, Україна

Економічний складник зовнішньої політики Європейського Союзу все частіше формує основний мотив під час ухвалення рішень. Країни Балтії, як члени ЄС з більш ніж десятирічним досвідом, у своїй зовнішній політиці в сфері енергетичного забезпечення закликають ЄС приймати рішення, які б були не лише реально економічно мотивованими, але й мали політичну обґрунтованість у довгостроковій перспективі. Неможливість всебічної інтеграції країн Балтії, яка б включала їх приєднання ще у 2004 році до Єдиного енергетичного ринку ЄС, створила низку проблем, які країни Балтії були вимушені долати на національному рівні власними силами. Актуальність теми полягає в тому, що врахування негативного досвіду пострадянських країн щодо забезпечення себе енергоресурсами буде корисним для України у перспективі членства в ЄС. З метою визначення основних прорахунків країн Балтії до та після входження в ЄС автор спробував проаналізувати так зване «домашнє завдання» (вимоги) ЄС до кандидатів на членство, прийняті відповідні рішення керівництва країн. Також була здійснена спроба проаналізувати дії країн Балтії, завдяки яким через 14 років після набуття членства було досягнуто домовленостей (Угода про синхронізацію країн Балтії з ЄС) для їх інтеграції до енергетичного ринку ЄС. Також, попри безрезультатність незгоди країн Балтії щодо будівництва газопроводу «Північний потік-2», через спільність позицій Литва, Латвія та Естонія набрали політичної ваги серед інших членів ЄС. Україна вже може говорити на високому рівні з ЄС про гарантії енергетичної інтеграції до Єдиного ринку, щоб не втратити наявні об'єкти, які ще виконують роль транзитера та експортера енергоресурсів до країн ЄС. Адже будь-який об'єкт транскордонного значення має як економічний, так і політичний характер.
Ключові слова: країни Балтії, зовнішня політика, енергетична безпека, Литва, ринок енергетики.

Вступ. Країни Балтії (Литва, Латвія та Естонія) як блок пострадянських країн, що залежні інфраструктурою від єдиного енергопостачальника – Російської Федерації, намагалися вирішити питання енергетичної безпеки майже з початку членства. Дуальність зовнішньої політики країн-членів ЄС накладає серйозні незручності для «маленьких» країн з огляду на їх невелику політичну вагу, яка зумовлена рівнем економіки цих країн, чисельністю населення, прямо пропорційною до кількості голосів в Європейській комісії, та обсягом фінансування із загального бюджету ЄС. Залежність країн Балтії у галузі енергетичних ресурсів від монопольного постачальника – РФ – не змогла бути вирішеною одразу після вступу в ЄС не лише через відсутність консолідуючого законодавства ЄС, головне – через відсутність інфраструктурної зв'язки з енергетичним ринком ЄС.

Мета статті – визначити фактори, які мали вплив на процес вироблення та реалізації зовнішньої політики країнами Балтії у сфері енергетичної безпеки в рамках правил в ЄС (диспозитивних та імперативних) та визначити такі, які можуть мати аналогічний вплив на енергобезпеку України у разі вступу до ЄС. **Завдання** – на основі аналізу більш ніж десятирічного досвіду країн Балтії як членів ЄС визначити проблеми (негативні передумови чи наслідки) їхнього енергетичного сектору, позицію щодо енергетичної безпеки ЄС в аспекті боротьби з монополією постачальників енергоресурсів у цілому та щодо інтеграції до Єдиного ринку енер-

гетики. Здійснити спробу моделювання проблем у цій сфері для України у разі набуття повноцінного членства в ЄС.

Методи дослідження. У роботі з інформацією використовується історичний метод, метод аналізу, порівняння та моделювання у прогностичній частині роботи, яка стосуватиметься України.

Станом на 2004 рік, коли країни Балтії вступили до Євросоюзу, одностайної політики щодо енергетичного ринку ЄС не існувало навіть на законодавчому рівні, адже ні Декларація, ні Договір Енергетичної Хартії ЄС та «енергетичні пакети» не закріплювали зобов'язань діяти виключно через призму інтересів ЄС, тому двосторонні домовини щодо постачання нафти, природного газу та електричної енергії з РФ велися виходячи перш за все з національних інтересів держав-членів ЄС. До них можна віднести стартові позиції держави, уже наявні домовленості строком на 15–20 років, геополітичне положення країни, показники у споживанні різної енергії, реальна енергозалежність та різний історичний досвід у питаннях енергопостачання.

Як один з векторів зовнішньої політики енергетична безпека для держав-членів ЄС перетинає два рівні міжнародного співробітництва – національний та загальносоюзний – з ЄС, з США, РФ та Туреччиною. З огляду на те, що магістральна інфраструктура країн Балтії була ланкою радянської системи, після вступу до ЄС така пов'язаність з єдиним правонаступником-постачальником нафти,

газу та електричної енергії – Росією – майже одразу продемонструвала вагомий політичний складник таких, здавалось би, економічних відносин. Вперше РФ використала «енергетичні санкції» до Литви та Латвії, припинивши постачання нафти з 2003 по 2006 рік через небажання Риги та Вільнюса продати частки національних нафтових компаній «Венспілс Нафта» та «Мажейкю Нафта», відповідно, російським інвесторам [1]. Схожі санкції були застосовані РФ щодо Таллінна у 2007 році, спровоковані ситуацією навколо перенесеного на кладовище пам'ятника Невідомому солдату Другої світової війни. З огляду на те, що інтеграція нових членів ЄС передбачала зокрема інтеграцію в Єдиний європейський енергетичний ринок, фактично відсутність зв'язаної інфраструктури Балтійських країн з інфраструктурою ЄС створювала і продовжує створювати реальні загрози трьом країнам у сфері енергетики. Превалюючим постачальником усіх трьох видів енергії для країн Балтії тривалий час залишалася РФ, але у зв'язку з непередбачуваністю партнера, попри наявні угоди щодо постачання, уряди Балтійських країн здійснювали і продовжують здійснювати кроки для подолання такої залежності.

Основним інструментом консолідації та закріплення цілей зовнішньої політики Литви, Латвії та Естонії та стратегії щодо її реалізації залишається Балтійська Асамблея (створена у 1989 році). У 2013 році країни Балтії розпочали активне регіональне співробітництво у галузі енергетики, результатом якого стала Декларація щодо забезпечення енергетичної безпеки країн Балтії (2015 року), в якій підтверджено підтримку спільних цінностей та зобов'язання діяти разом у виробленні рішень для підвищення енергетичної безпеки регіону [3]. Озвучуючи проблему енергетичних викликів від третіх країн-постачальників енергетичних ресурсів, Балтійські країни оперували поняттям «енергетична єдність» (energy solidarity), яке було основним аргументом для вироблення та затвердження внутрішньої енергетичної політики ЄС, яка б однозначно впливала на політику зовнішню. Проте таке поняття тлумачилось різними членами ЄС неоднозначно: Балтійські країни у довготерміновій перспективі, а такими країнами, як Німеччина, Франція, Італія, як короткотермінові, маючи на увазі згуртування навколо нагальних проблем через політичні чи економічні санкції, прийняті і затверджені Європейською комісією [5, с. 83–88]. Крім того, існування таких газопроводів, як «Набуко», «Південний потік», в які ЄС уже здійснив інвестиції, робило вкрай проблематичним обґрунтування країнами Балтії необхідності змін правил на внутрішньому енергетичному ринку ЄС. «Великі» держави-члени ЄС нові умови прийняття рішень у сфері енергетичної безпеки та лібералізації енергетичного ринку, пропоновані країнами Балтії для зміцнення єдності у питаннях енерге-

тики, називали втручанням у дії національних урядів [5, с. 83–88].

Найбільш «активною» у своїй зовнішній політиці в сфері енергетики серед трьох країн є Литва, яка для набуття членства в ЄС була вимушена припинити роботу АЕС «Інгалінська» (2009 рік), що забезпечувала країну на 100% для власних потреб лише одним енергоблоком, надлишки виробленої електроенергії мали експортне значення (до Латвії, Естонії). Більше того, Литва витрачає кошти на процес утилізації уже непрацюючої АЕС дотепер. Умова закриття Інгалінської АЕС була однією з умов входження до ЄС, але компенсаторні одиниці мільярдів євро не вирішив питання енергетичної безпеки Литви: її вироблення здійснюється за рахунок імпорту газу, 50% з якого постачає РФ. Попри існування залежності від джерел РФ, існує загроза і з боку Білорусії, яка будує нову атомну електростанцію у місті Острівці, розташованому у 53 км від литовської столиці Вільнюса. Основним інвестором і виконавцем цього проекту виступила російська компанія, а фактично – державна корпорація з атомної енергетики «Росатом» [8]. Основна претензія Литви полягає у близькості розташування небезпечного об'єкта до її кордонів, а отже і кордонів ЄС, та невідповідність проекту європейським нормам безпеки будівництва та експлуатації об'єкта до міжнародних стандартів. Попри аргументи, Литва не має широкої підтримки у Європейській комісії, і впродовж декількох років діє самостійно через звернення до МАГАТЕ, Конвенції Європейської Економічної Комісії ООН «Про доступ до інформації, участі громадськості в ухваленні рішень та доступ до правосуддя з питань щодо навколишнього середовища», Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті, Парламентській Асамблею ОБСЄ, але висновки і результати голосувань усіх організацій також не дають гарантій припинення будівництва АЕС. На національному рівні у квітні 2017 р. Литва закріпила свою незгоду з таким будівництвом окремим рішенням литовського Сейму про заборону уряду купувати електроенергію у білоруської АЕС. У політичному аспекті Литву підтримує лише Польща, яка вже заявила, що не буде купувати електроенергію у Білорусі.

Тактика Литви щодо забезпечення себе електроенергією та паралельно експортом до сусідніх Латвії та Естонії – збудувати нову АЕС, але вже за новітніми технологіями, за якими її функціонування не буде викликати нарікань у Європейській комісії. Більше того, вже в статусі члена ЄС таке будівництво – прерогатива внутрішньої політики держави. Але станом на 2018 рік фінальна дата проекту у 2021 рік є малоімовірною через брак коштів. Інвесторами цього проекту виступили, крім інших, Латвія й Естонія.

Натепер проблема відірваності країн Балтії від енергетичної інфраструктури ЄС номінально врегульована підписаною у 2018 році Угодою з Європейською комісією та Польщею про синхронізацію з електричною мережею Європи, за якою інтеграція має відбутися до 2025 року. Цей крок надасть можливість реалізувати важливий для Балтійських країн намір щодо виходу з енергетичного кола «БРЕЛЛ», яке об'єднує країни Балтії, Росію та Білорусію, та зменшити залежність від енергоресурсів РФ. Більше того, спір з Білорусією щодо АЕС найімовірніше Литві вдасться подолати саме у рамках, до яких країни Балтії закликають усіх членів ЄС – консолідація Єдиного європейського ринку енергетики. У разі виходу з «БРЕЛЛ» Балтійських країн Білорусія автоматично втратить потенційних імпортерів з ЄС, до яких розраховує спрямовувати надлишки електроенергії, виробленої на АЕС «Островецькій».

На відміну від країн Балтії, Україна ще має потужності для забезпечення власних потреб країни та для експорту. Проте, як і в ситуації з литовською АЕС, українські об'єкти вироблення електроенергії потребують модернізації. У перехідний період реформ конче потрібно забезпечити наявну інфраструктуру коштами для оновлення технічного оснащення, яке б відповідало європейським стандартам. Натепер основними імпортерами електроенергії з України є Угорщина, Польща, Молдова. Проте наміри Польщі збудувати власну АЕС до 2029 року [6] мають спонукати український уряд до дій, які б забезпечили ринки експорту електроенергії незалежно від виходу на регіональний ринок нового постачальника або, що менш вірогідно, уже зараз вести переговори з Польщею про нерентабельність такого об'єкта та гарантувати вигідні умови у довгострокових контрактах з Україною.

Питання забезпечення природним газом у комплексі енергобезпеки Балтійських країн є найскладнішим перш за все для Литви через непримиримі позицію до несправедливого перебування у складі ЄС за пактом «Ріббентропа-Молотова» та складнощів, з якими Литва зіткнулася у перші роки після колапсу ЄСР. Вимушеність реалізувати національну зовнішню політику у сфері енергобезпеки, попри членство в ЄС, спонукала державу до дій, які б забезпечували Литві статус «регіонального лідера серед країн Східної Європи», та, відповідно, надавали б політичної ваги серед великих країн ЄС [4, с. 68]. Не останню роль у виробленні та реалізації зовнішньої політики Литви, вже члена ЄС, відігравали особисті зв'язки лідерів країни – Валдаса Адамкуса та Далі Грибаускайте. Тоді, коли президент В. Адамкус (2004–2009 рр.), попри зобов'язання за Договором приєднання до ЄС, реалізовував разом з президентом Польщі А. Кваснєвським регіональну політику США в країнах Східної Європи, Литва

як новий член співтовариства тривалий час не вважалася надійним партнером для ЄС та навіть була «ізольована» Брюсселем у політичному сенсі [4]. З перемогою на президентських виборах Далі Грибаускайте вектор зовнішньої політики Литви було переспрямовано на вирішення внутрішніх проблем країни та долучення до «політичного життя» Брюсселя. Потужним кроком до незалежності у газовому питанні для президента Грибаускайте мало бути будівництво терміналу для скрапленого газу (LNG-термінал у м. Клайпеді), яке завершилося у 2014 році. На практиці за 4 роки ціна газу стала зависокою, щоб стверджувати про забезпечення природним газом не лише Литву, а й країни Балтійського моря: нерентабельність утримання танкера на умовах оренди шведського власника танкера, на якому розташований LNG-термінал, не виправдовує кінцеву ціну газу, який за контрактом на 5 років буде закачувати норвезька компанія «Statoil». До кінця 2018 року уряд Литви має прийняти рішення щодо подальшого використання терміналу на умовах оренди.

З 2017 року поставка скрапленого газу до м. Клайпеди також здійснюється танкерами зі Сполучених Штатів, як це вже робить Польща для власного LNG-терміналу. Факт того, що свій перший закордонний візит президент США Д. Трамп здійснив до Польщі майже одразу після першої поставки скрапленого газу в польський порт Свіноуйсьце, та 20-річна угода із американською компанією щодо імпорту Польщею скрапленого газу, може свідчити про розвиток стратегічного співробітництва двох країн не лише у галузі енергетики. Закупівля скрапленого газу у США стала і для Литви одним з пріоритетів для зміцнення двосторонніх відносин зі Сполученими Штатами. Через газову торгівлю, яка є одним з аспектів стратегічної співпраці Литви з США, держава намагається «зацементувати» відносини з США у сфері безпеки та оборони [6]. Свої наміри побудувати власний термінал заявило і керівництво Естонії. Отже, у рамках правил ЄС, які Балтійським країнам не забезпечили гарантій щодо енергетичної безпеки, вони виробили спільну стратегію, яка задовольнила потреби у диверсифікації постачальників енергії, зведення залежності в енергопостачанні не лише від РФ, а й від ЄС майже до нуля, паралельно піднявши рівень відносин із новим керівництвом США.

За роки президенства Д. Грибаускайте не вдалося переконати чи бодай запевнити перш за все канцлера Німеччини А. Меркель (стратегічного партнера Литви за президенства Грибаускайте) у небезпечності реалізації газового проекту «Північний потік-2», ідея створення якого була як розширення існуючого магістрального газопроводу «Північний потік». Перш за все литовський лідер поряд з лідерами Балтійських країн апелювали до Європейської комісії з тим, що такий проект

зробить ЄС повністю залежним від єдиного та непередбачуваного постачальника. Але на відміну від Балтійських країн, РФ є що запропонувати Німеччині, Франції, Італії, Британії, Словенії тощо: кожна з держав отримує довгостроковий контракт на транзит газу через свої території, участь у будівництві та обслуговуванні газопроводу на мільйони доларів строком на десятки років.

Модернізація газотранспортних систем країн Балтії та України після 2014 року у затяжній кризі втрачають підтримку ЄС поки що фактично, не де-юре. Але те, що станом на вересень 2018 року перша країна виключної економічної зони Балтійського моря – Швеція – погодила будівництво газопроводу, але поки ще не прийнято рішення Європейської комісії, за яким би функціонування газопроводів, що проходять по морському дну, регулювалися законодавством ЄС, ймовірність повної реалізації такого проекту висока. Крім того, у спільній заяві прем'єрів Балтійської Ради міністрів позиція щодо будівництва «Північного потоку-2» висловлена як така, що «у разі реалізації проекту, він має повністю відповідати законам ЄС та Енергетичного союзу» [7]. Активний захист та допомога Балтійських країн Україні у зв'язку з конфліктом на Сході країни продемонстрував ЄС їхню рішучість у боротьбі з порушенням норм міжнародного права, але одночасно відмова від діалогу з РФ звела на нуль зовнішню політику цих країн у російському напрямі, через що економічні відносини врегульовуються надто складно.

Отримані результати. Країни Балтії стали тим бустером серед країн-членів ЄС, які спонукали Європейський парламент прийняти закони щодо створення Єдиного енергетичного ринку (Декларація про створення єдиного енергетичного ринку) та правила, за якими мають діяти члени ЄС між собою та з третіми країнами (постачальниками, імпортерами). Лібералізація енергетичного ринку в країнах Балтії відбувається повільно, передусім через брак можливостей приєднатися до ринку ЄС через відсутність інфраструктури та існування єдиного постачальника всіх видів енергії – РФ. Через зовнішню політику в рамках ЄС країни Балтії домагаються формулювання єдиної зовнішньої політики щодо третіх країн – не членів ЄС у сфері енергетичної безпеки. Попри невтішні результати щодо повного забезпечення країн Балтії (природний газ, електроенергія, нафта) від монопольної енергетичної залежності, доведення іншим членам ЄС аргументів щодо необхідності переорієнтації енергетичного ринку з національного рівня зацікавленості на рівень спільної зовнішньої політики, країни Балтії «заявили» про власну позицію у питанні енергетичної безпеки всередині ЄС. Скорочення споживання російського газу через створення терміналу скрапленого газу в Литві стало результатом реалізації власної зовнішньої політики, яка не супер-

ечила законам ЄС. Майбутнє будівництво нової Вісагінської АЕС має стати проектом, який забезпечить електроенергією всі країни Балтії. Попри незмінну позицію країн Балтії щодо виключно політичного сенсу газопроводу «Північний потік-2», з нею рахується канцлер Німеччини, яка здійснила державний візит до Вільнюса, під час якого були присутні прем'єри Латвії та Естонії. Альтернатива у вигляді інвестицій у модернізацію ГТС України та країн Балтії для ЄС не на порядку денному перш за все через складні відносини пострадянських країн з постачальником газу – РФ, які ще треба вирішувати, тоді як «Північний потік-2» здійснюватиме транспортування газу без посередників до Німеччини. Співробітництво із США як альтернативним постачальником енергоресурсу для країн Балтії може стати для Литви, Латвії та Естонії важелем, який виведе «діалог» з Брюсселем на новий рівень.

Висновки.

1. На вироблення загальної політики ЄС «невеликі» країни, на прикладі країн Балтії, діючи у згоді, впливати можуть.

2. Дотепер правила енергетичного ринку ЄС мають «чіткі кордони», за якими Європейська комісія не може втручатися у дво- чи багатосторонні проекти, які стосуються постачання енергетичних ресурсів.

3. До вступу в ЄС Україні слід використати досвід пострадянських країн, які були змушені припинити роботу АЕС, оцінивши наслідки залежності від імпорту електричної енергії в економічному та політичному аспекті, та складнощі перспективи побудови нової АЕС.

4. Гарні стосунки з лідерами «великих» держав ЄС набувають практичного значення для нових членів лише у разі існування їх економічного чи політичного інтересу. До повноцінного членства в ЄС Україна має зберегти та модернізувати свій енергетичний потенціал, попри складний економічний стан країни, та залишити стійкі економічні відносини з країнами, які можуть бути альтернативними партнерами у газопостачанні.

5. Захист власних інтересів країни Балтії здійснюють за підтримки одна одної виходячи, крім іншого, зі свого спільного геополітичного становища. За членства в ЄС Україна сама може стати лідером у східному регіоні у разі раціонального та прагматичного підходу до збереження наявних енергоресурсів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грідас А., Касекамп А., Маслаускайте К., Зогенфрейя Л. «Балтійські країни в ЄС: вчора, сьогодні, завтра», 2013. URL: <http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/balticstateseu-grigaskasekampmaslauskaitezorgenfreija-ne-jdi-july13.pdf?pdf=ok./67-74>.

2. Боровський О. «Уряд Польщі ухвалив рішення про будівництво першої в країні АЕС», Газета Україна

молода, Вип. № 96. URL: <http://www.Umoloda.Kiev.Ua/Number/3197/2006/114556/>

3. Декларація країн Балтії щодо безпеки у поставчанні енергії. URL: https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/Teisine%20informacija/Teises%20aktai/Bendrieji%20energetikos%20strateginiai%20dokumentai/Regioninis%20bendradarbiavimas/Energy_Security_of_Supply_declaration_20150114_EN.pdf

4. Кожала Л., Іванаускас В. «Політика Литви на сході 2004–2014: теорія рольового підходу», 2015. URL: <http://lfr.lt/wp-content/uploads/2015/09/LFPR-32-Kojala-Ivanauskas.pdf>

5. Моліс Арнаас. «Трансформація відносин ЄС – Росія в енергетичній сфері: бачення країн Балтії», 2011. URL: <http://lfr.lt/wp-content/uploads/2015/09/LFPR-25-Molis.pdf>

6. Ситас Андріус «Литва прийняла першу поставку зрідженого газу з США», Реутерс, 2 серпня 2017. URL: <https://www.reuters.com/article/us-lithuania-Ing/lithuania-receives-first-Ing-from-the-united-states-idUSKCN1B11B>

7. Спільна заява Ради Прем'єр-міністрів Ради міністрів країн Балтії, 2017. URL: https://www.valitsus.ee/sites/default/files/news-related-files/baltic_pm_joint_statement_18.12.2017_1.pdf

8. Януконіс Марюс, Посол Литви в Україні «Нас непокоїть військова інтеграція РФ з Білоруссю», Економічні новини, 2017. URL: <http://eizvestia.com/uk/politika-ukr/full/2811-maryus-yanukonic-nas-nepokoit-vijskova-integraciya-rf-z-bilorussyu>

REFERENCES:

1. Agnia Grigas, Andres Kasekamp, Kristina Maslauskaitė, Liva Zorgenfrei (2013). "The Baltic States in the EU: Yesterday, Today and Tomorrow", URL: <http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/bal->

[ticstateseu-grigaskasekampmaslauskaiteszorgenfrei-ane-jdi-july13.pdf?pdf=ok./67-74](http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/bal-ticstateseu-grigaskasekampmaslauskaiteszorgenfrei-ane-jdi-july13.pdf?pdf=ok./67-74)

2. Borovskiy O. "Uryad Pol'schi uhvalyv rishennya pro budivnytstvo pershoi v krayini AES" [The Polish government adopted the decision to built first nuclear power station in the state]. Ukraine the young. Vol. № 096. URL: <http://www.Umoloda.Kiev.Ua/Number/3197/2006/114556/>

3. Declaration on Energy Security of Supply of the Baltic States. URL: https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/Teisine%20informacija/Teises%20aktai/Bendrieji%20energetikos%20strateginiai%20dokumentai/Regioninis%20bendradarbiavimas/Energy_Security_of_Supply_declaration_20150114_EN.pdf

4. Linas Kojala, Vilius Ivanauskas (2015) "Lithuanian Eastern policy 2004–2014: the role theory approach". URL: <http://lfr.lt/wp-content/uploads/2015/09/LFPR-32-Kojala-Ivanauskas.pdf>

5. Arūnas Molis (2011) "Transforming EU – Russia energy relations: the Baltic States' Vision". URL: <http://lfr.lt/wp-content/uploads/2015/09/LFPR-25-Molis.pdf>, pp. 83–88/

6. Andrius Sytas (2017) "Lithuania receives first LNG from the United States". Reuters, 2 Aug. URL: <https://www.reuters.com/article/us-lithuania-Ing/lithuania-receives-first-Ing-from-the-united-states-idUSKCN1B11B>

7. Joint Statement Prime Ministers' Council of the Baltic Council of Ministers, (2017). URL: https://www.valitsus.ee/sites/default/files/news-related-files/baltic_pm_joint_statement_18.12.2017_1.pdf

8. Nadzvychainyi ta Povnovazhnyi Posol Lytovskoyi Respubliki v Ukrayini Maryus Yanukonis (2017) "Nas nepokoyit' vijs'kova integraciia RF z Bilorussyu" [We are worried about RF and Bilorussia military integration]. Economic news. URL: <http://eizvestia.com/uk/politika-ukr/full/2811-maryus-yanukonic-nas-nepokoit-vijskova-integraciya-rf-z-bilorussyu> [in Ukrainian]

Energy vector of the Baltic states' foreign policy: experience for Ukraine

Shulha Taisiia Valeriivna

Postgraduate Student of the Department of International Relations and Foreign Policy of Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv
Melnykova str., 36/1, Kyiv, Ukraine

The economic component of the EU foreign policy increasingly shapes the main motives in the decision-making process. The Baltic states, being EU member states for more than 10 years, in their foreign policy in the field of energy supply call on the EU to adopt decisions which would be really economically motivated and have political justification over the longer term. The lack of full integration of the Baltic States which could have included their accession to the EU single energy market back in 2004 led to a number of problems that the Baltic States were forced to overcome on their own at national level. The subject-matter of the article is relevant due to the availability of experience of the post-Soviet countries, which could be taken into account by Ukraine in view of a potential prospect of the EU membership. In order to identify the main failures of the Baltic states, before and after joining the EU, the author tried to analyze the so-called "homework" (EU requirements) for the membership candidates and the decisions adopted by the countries' leaders. The author also tried to analyze the Baltic states' actions which resulted in reaching the agreement on their integration to the EU energy market (Political Roadmap for synchronising the Baltic States' electricity grid with the continental European network by the target date of 2025) 14 years after the accession to the EU. Besides, despite the ineffectiveness of the Baltic states' disagreement on the construction of the Nord Stream 2 gas pipeline, Lithuania, Latvia and Estonia due to their common position have gained political weight among other EU member states. Ukraine can already hold high-level talks with the EU on the guarantees of the energy integration to single market to prevent the loss of the existing facilities, which still carry out the role of transit and export of gas to the EU countries. After all, any facility of cross-border importance has both economic and political nature.

Key words: Baltic states, foreign policy, energy security, Lithuania, energy market.